

تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در نواحی

روستایی، با تأکید بر سرمایه اجتماعی

مطالعه موردی: دهستان مرحمت آباد میانی، شهرستان میاندوآب

منیژه احمدی *، مهدی چراغی **، محمد ولایی ***

تاریخ دریافت مقاله:

۱۳۹۲/۰۹/۱۱

تاریخ پذیرش مقاله:

۱۳۹۳/۰۳/۲۱

چکیده

با توجه به افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی در جوامع امروزی، بررسی احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن ضروری می‌باشد. نواحی روستایی کشور به‌عنوان سکونتگاه‌هایی که ۳۰ درصد جمعیت کشورمان را در خود جای می‌دهد، مکانی است برای زندگی و زیستن که شناخت عوامل احساس امنیت ساکنان آن از ضرورت‌های حفظ کمیت و کیفیت این جمعیت می‌باشد. تحقیق حاضر از نوع کاربردی و به روش توصیفی-تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق، شامل خانوارهای روستاهای دهستان مرحمت آباد میانی واقع در شهرستان میاندوآب استان آذربایجان غربی می‌باشد، این دهستان در سرشماری سال ۱۳۹۰، دارای ۱۶۱۶ خانوار و ۷۰۴۰ نفر جمعیت بوده است که طبق فرمول کوکران تعداد نمونه لازم جهت تکمیل پرسشنامه ۲۷۰ خانوار به‌دست آمد. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات به‌دست آمده به‌صورت آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و استنباطی (آزمون کندال، آزمون t تک نمونه ای و ضریب همبستگی پیرسون) صورت گرفته است. یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات، نشان می‌دهد رابطه معناداری میان احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی خانوارهای روستاهای مورد مطالعه وجود دارد و با افزایش سرمایه اجتماعی احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستایی بهبود می‌یابد.

واژگان کلیدی: امنیت، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی.

* استادیار گروه جغرافیای دانشگاه زنجان.

** دانشجوی دوره دکترای جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه تهران. mahdicharaghi@yahoo.com

*** کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی.

مقدمه

انسان برای تسلط بر طبیعت، فرار از نا امنی و تهدید، تأمین نیازهای اساسی خود و در یک کلمه برای دستیابی به امنیت و احساس ایمنی، زندگی اجتماعی را برگزید و از سوی دیگر، به موازات گسترش اجتماعات و پیچیده تر شدن روابط و تعاملات اجتماعی، وارد روابط گوناگونی شد که عرصه های زندگی را تحت عناوین اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی و ... از هم متمایز کرد و امنیت او را تحت شعاع قرار داد. بدین ترتیب بشر با تجمع و تشکیل جامعه، بستری نو برای تهدید امنیت خود فراهم آورد که از زندگی جمعی او ناشی می شود. او که برای فرار از نا امنی و دستیابی به احساس امنیت، جامعه را تشکیل داده بود، به زودی دریافت که این بار امنیتش نه تنها از سوی طبیعت و عوامل طبیعی، بلکه از سوی انسان ها و عوامل گوناگون اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نیز تهدید می شود. از این رو، دغدغه همیشگی او برای دستیابی به احساس امنیت در مقوله جدید با عنوان احساس امنیت اجتماعی ظهور کرد که در پی تأمین آن علل و اسباب لازم را باید شناخت (نبوی و همکاران، ۱۳۸۹، ۷۴، بحری پور و همکاران، ۱۳۹۱، ۹۱).

انسان و جامعه دو مفهوم مکمل یکدیگر می باشند. اجتماعات به انسان هستی می بخشند و ضمن ایجاد پیوند میان انسان ها نیازهای آنان را نیز برآورده می کنند. بنابراین تضمین امنیت اجتماعی انسان لازم و ضروری است، چرا که حیات انسان در گرو آن است و اختلال در ساز و کار آن موجب نا امنی و پریشانی احوال انسان خواهد بود (نویدینا، ۱۳۸۵، ۲۳).

در همین ارتباط احساس امنیت پدیده روان شناختی اجتماعی است که دارای ابعاد گوناگونی می باشد. این احساس ناشی از تجربه های مستقیم و غیرمستقیم افراد از

شرایط اوضاع و محیط پیرامونی است و افراد مختلف به صورت های گوناگون آن را تجربه می کنند. بدون شک هرگونه اختلال در احساس امنیت و بروز شرایط نگرانی ناشی از موقعیت های مخاطره آمیز و دغدغه ساز عینی و ذهنی در جامعه از یک سو هزینه تعامل های اجتماعی را افزایش داده و از سوی دیگر با ایجاد اختلال در اعتماد اجتماعی و بروز بی تفاوتی فردی و اجتماعی، انسجام و یگانگی اجتماعی را مورد تهدید قرار می دهد (حسنوند، ۱۳۹۰، ۵۸). در آغاز قرن بیست و یکم تضمین حقوق بشر و حداقل امنیت برای جوامع انسانی به یکی از سیاست های عمومی مهم تمامی دولت ها تبدیل شده است. در همین راستا طی دهه های اخیر توجه به مفهوم امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر آن، در تحقیقات دانشگاهی و کاربردی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه افزایش یافته است (Cerami, 2006, 2, Zedner, 2009, 6, Loader and Walker, 2009, 5).

یافته های محققان نشان می دهد با وجود احساس امنیت، فرد از زندگی در محیط اجتماعی خود هراسان و نگران نبوده و در تعامل با محیط اجتماعی خود از سوی دیگران احساس ایمنی می کند. اهمیت بررسی و شناخت ابعاد و زوایای احساس امنیت از این جهت ضرورت دارد که کنشگران در انجام کنش با مراجعه به ذهنیت روان شناختی و تاریخی خود به تصمیم گیری و انجام کنش اقدام می نمایند، لذا ارزیابی و احساس آن ها از فضای کنش نقش بستری و زمینه ساز در این تصمیم گیری ایفا می نماید، چرا که رابطه بین ساختارهای عینی (امنیت) و صورت های ذهنی (احساس امنیت) مبنای تصمیم گیری افراد می باشد (بیات، ۱۳۸۸، ۱۷). بنابراین ضروری است تمامی عرصه های جمعیتی کشورمان از نظر وضعیت احساس امنیت اجتماعی مورد ارزیابی قرار گرفته و با شناسایی عوامل مؤثر در امنیت اجتماعی راهکارهای ارتقای آن شناسایی و اجرا شود. در همین راستا در

تلقی کرد که انسان در نهایت ایمنی نسبت به جان، مال، ناموس، حیثیت، هویت، ارتباطات، تفکرات، ارزش ها و ... خود چه در زمان حال و چه در آینده اطمینان داشته و شبانه روز را با تحمل حداقل ریسک ممکن سپری سازد (صالحی امیری و نادری، ۱۳۹۰، ۴۴).

مفهوم امنیت اجتماعی و احساس ناشی از آن در پی توسعه تحلیل های جدید امنیتی و پس از جنگ سرد در اروپا مطرح شد. این مفهوم، نخست به عنوان یک رویکرد مفهومی به وسیله گروه مستقلی از محققان در مؤسسه تحقیقات صلح کپنهاک توسعه پیدا کرده (Bilgin, 2003, 211) و به صورت توان یک جامعه برای حفاظت از هویت گروهی شان در مقابل تهدیدات واقعی یا فرضی، تعریف شده است (Wearver, 2000, 5).

در اعلامیه های مربوط به سازمان ملل متحد، امنیت اجتماعی یک مفهوم مندرج در ماده ۲۲ از اعلامیه جهانی حقوق بشر می باشد که به موجب آن هر کس به عنوان عضوی از جامعه، جهت دستیابی به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برای رشد منزلت و رشد آزادانه شخصیت، حق امنیت اجتماعی دارد (UN, 2012).

به طور کلی امنیت اجتماعی به قلمروهایی از حفظ حریم فرد مربوط می شود که به نحوی در ارتباط با دیگر افراد جامعه هستند و به نظام سیاسی و دولت مربوط می شود. این قلمروها می توانند زبان، نژاد، قومیت، اعتبار، نقش اجتماعی، کار، درآمد، رفاه، مشارکت سیاسی، آزادی، اعتقاد و ... باشند.

در این میان، احساس امنیت، حاصل اعتماد به تعاریفی از زندگی است که هویت و هستی انسان بر مبنای آن سامان می گیرد و این احساس در خانواده پی ریزی شده و بر پایه اعتماد بنیادینی، ریشه در لطف و محبت بی دریغ والدین، به ویژه مادر دارد. احساس امنیت دارای ویژگی هایی به شرح زیر می باشد.

تحقیق حاضر به تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در نواحی روستایی و با تأکید بر سرمایه اجتماعی و در قالب فرضیات زیر پرداخته می شود:

۱- احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستاهای مورد مطالعه در وضعیت مناسبی قرار دارد.

۲- رابطه معناداری بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستاهای محدوده مورد مطالعه وجود دارد.

مبانی نظری

به کارگیری واژه امنیت، دارای تاریخی طولانی است که ریشه آن به قدمت تاریخ بشر بر می گردد. این واژه توسط سیسرو و لاکرتیوس به یک حالت روان شناختی و فلسفی ذهنی یا احساس درونی آزاد شدن از حزن و اندوه تعریف شده و بعدها در تاریخ رومیان به عنوان یک مفهوم سیاسی معنایی سیاسی به خود گرفت. در تفکر سیاسی غرب، امنیت به معنای اطمینان و مفهوم سیاسی آزادی لیبرالی پیوند خورده است و هابز امنیت را در تسلیم انسان ها به حاکمان می داند، به طوری که مانع از بروز جنگ می شود. در طی قرون هفدهم و هیجدهم به اعتقاد کافمن مفهوم امنیت، مفهومی هنجاری بود که با توسعه رفاه اجتماعی، رفاه عمومی و خیر همگانی هم معنا شده و ملاک مناسبی برای هدایت اجتماعی می شود (Brauch, 2005, 9).

امنیت از نیازها و انگیزه های اساسی انسان به شمار می رود، به طوری که با زوال آن آرامش خاطر انسان از بین می رود و تشویش، اضطراب و نا آرامی جای آن را می گیرد. مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو تأمین امنیت است، به طوری که آبراهام مازلو نیز در سلسله مراتب نیازها، احساس امنیت را بلافاصله پس از ارضای نیازهای اولیه قرار می دهد (کاهه، ۱۳۸۴، ۱۳۳ در نوروژی و سپهر، ۱۳۸۸، ۱۳۰). به طور کلی امنیت را می توان از نقطه نظر اجتماعی و فرهنگی، وضعیتی آرام

- احساس امنیت ذهنی است.

- احساس امنیت به خودی خود قابل تعریف نیست و بر مبنای بود و نبود خطر، قابلیت تعریف می‌یابد.

- احساس امنیت یک فرایند است، در طول زمان جریان دارد و در هر لحظه براساس برآورد خطر تغییر می‌پذیرد. - این وجه امنیت (ذهنی) مهمتر از جنبه عینی آن است.

- احساس امنیت ضمن اطمینان به شناخت‌ها، هستی شناختی فرد را سامان می‌بخشد و پایه و بنیان وجود آدمی را در می‌نوردد (صالحی امیری و افشاری نادری، ۱۳۸۹، ۵۵).

به‌طور کلی دو رهیافت عمده در مورد امنیت وجود دارد. رهیافت نظری که بیشتر به ارزش‌های عینی بها می‌دهد و به رهیافت دولت محور و قدرت محور مشهور است. مطابق این رویکرد، امنیت را می‌توان چنین تصور و تهدید نمود: وضعیتی که توسط قدرت برای صیانت مردم در قبال تهدیدهای بیرونی، تأسیس می‌گردد. مسئولیت برقراری چنین امنیتی به‌طور کلی به‌عهده دولت است. وقتی برقراری امنیت در سطح بین‌المللی و حفظ مرزهای کشور باشد، امنیت ملی مطرح است و اگر امنیت در درون جامعه مطرح باشد منظور امنیت اجتماعی است. این رهیافت به‌طور قاطعی امنیت ملی را از امنیت اجتماعی متمایز می‌کند. این رهیافت از لحاظ معرفت شناختی، رئالیستی و جامعه‌شناسی (پوزیتیویستی) است و انسان را به‌طور عینی و مشخصی تعریف می‌کند. مثلاً چون انسان‌ها ذاتاً شرور هستند، این شرارت ذاتی باعث نا امنی و بی‌نظمی می‌شوند و فقط از طریق قدرت و دولت می‌توان امنیت را برقرار کرد. رهیافت نظری دوم که بیشتر به ارزش‌های ذهنی و گروهی بها می‌دهد، به رهیافت جامعه محور و هویت محور مشهور است. این رهیافت معتقد است: تهدیدها بیشتر علیه ارزش‌ها و

هویت‌های گروه‌های اجتماعی است. در نتیجه امنیت اجتماعی زمانی به‌دست می‌آید که گروه‌ها و خرده فرهنگ‌ها بتوانند به راحتی ابراز وجود کرده و ایده‌ها، خواسته‌ها و ارزش‌های خود را مطرح کنند. پس مهم‌ترین منبع تحقق امنیت اجتماعی خود جامعه و گروه‌های گوناگون موجود در آن است. این رهیافت از لحاظ معرفت شناختی پسا پوزیتیویستی است و انسان به‌طور عینی و مشخصی تعریف نمی‌شود بلکه به‌طور فرهنگی و از طریق بافت گروهی تعریف می‌شود (افشار، ۱۳۸۵، ۱۹). بنابراین می‌توان گفت امنیت اجتماعی، توانایی جامعه در دفاع از خصوصیات و ویژگی‌های اساسی خود در برابر تغییرها و تهدیدهای واقعی و احتمالی است. امنیت اجتماعی زمانی مطرح می‌شود که جوامع احساس می‌کنند هویتشان در خطر است. (Vrucetic, 2002, 2)

یافته‌های محققان عوامل مختلفی را در رابطه با عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی بررسی کرده است. یکی از این عوامل مفهوم سرمایه اجتماعی می‌باشد. مفهوم سرمایه اجتماعی جدید نبوده و ریشه‌های فکری آن به سال ۱۹۱۶ و تحقیقات Hanifan در تحقیقی با عنوان تبیین نقش مشارکت در بهبود عملکرد مدرسه بر می‌گردد. (Woolcock, 2000)

طی دهه‌های اخیر توجه به مفهوم سرمایه اجتماعی و نقش و اهمیت آن به تحقیقات پانتم و منی کلن بر می‌گردد (Coleman, 1988, Putnam, 1993, Putnam, 1995).

در حال حاضر، سرمایه اجتماعی شامل جنبه‌هایی از ساختار اجتماعی است که کنش اجتماعی را تسهیل کرده و منابعی را جهت دستیابی مردم به اهدافشان در اختیار آن‌ها می‌گذارد (chuang, 2008, 1322).

بسیاری از نویسندگان، محور مرکزی و اساسی تعاریف سرمایه اجتماعی را مفاهیمی چون شبکه‌ها، روابط، هنجارها و اعتماد قرار داده اند، اما این نوع مفاهیم با توجه

نقش ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی در توسعه روستاهای مورد مطالعه پرداخته اند. نتایج تحقیق نشان می دهد بین مؤلفه های سرمایه اجتماعی و توسعه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و بیشترین تأثیر را تعهد (که ۲۳ درصد از تغییرات توسعه را پیش بینی می کند) و در مرحله بعد تعهد با مشارکت (که ۲۸ درصد از تغییرات توسعه را پیش بینی می کند) دارا می باشند.

- زیاری و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی با عنوان تحلیل تطبیقی احساس امنیت در فضاهای شهری و روستایی، به تحلیل تطبیقی تفاوت احساس امنیت در بین سکونتگاه های شهری و روستایی پرداخته اند. نتایج تحلیل ها مشخص می سازد که از لحاظ احساس امنیت عمومی تفاوت معناداری بین نقاط شهری و روستایی وجود ندارد؛ ولی از لحاظ ترس از فضاهای شهری و روستایی، تفاوت بین شهر و روستا معنادار است. همچنین نتایج حاکی از آن است که با حرکت از فضاهای خصوصی به سمت فضاهای عمومی، بر میزان ترس مردم افزوده می شود و این موضوع در روستاها بیشتر از شهرهاست.

- نبوی و همکاران (۱۳۸۹) در تحقیقی به "بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی ساکنین شهر اهواز" پرداخته اند. نتایج تحقیق نشان می دهد متغیرهای گرایش به مشارکت در تأمین امنیت، تلقی از عملکرد پلیس و پایگاه اجتماعی- اقتصادی به صورت مستقیم و متغیر احساس محرومیت نسبی به طور معکوس بر احساس امنیت اجتماعی افراد تأثیرگذار هستند.

روش شناسی تحقیق

در تحقیق حاضر، با توجه به پرسش های مطرح شده و در راستای پاسخگویی علمی به این سوالات، به تبیین چگونه بودن و چرایی وضعیت مسئله و ابعاد آن پرداخته

به زمینه ای که مورد مطالعه قرار می گیرد مانند افراد (Fafchamps, 2002) خانواده (Narayan, 1990) جوامع (Bowles, 2002) و یا مناطق مختلف (Callois, 2005) (Knack, 1997) متفاوت می باشد. ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی را می توان شامل ابعاد شبکه های اجتماعی، اعتماد و انسجام و شبکه های اجتماعی (Narayan, 2001, Oorschot, 2006) مورد بررسی قرار داد.

در ارتباط با اثرات سرمایه اجتماعی روی جنبه های مختلف زندگی جوامع انسانی تحقیقات مختلفی انجام شده است، ادبیات مختلفی در اثبات رابطه میان سرمایه اجتماعی و بهبود عملکرد اقتصادی بنگاه ها وجود دارد (Sabatini, 2005, Durlauf, 2004, Jankauskas, 2007, Quibria, 2003).

اما در ارتباط با رابطه سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی تحقیقاتی انجام و نتایج زیر به دست آمده است:

- بهیان و فیروزآبادی (۱۳۹۲) در تحقیقی به بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهرها پرداخته اند. نتایج تحقیق نشان می دهد وضعیت امنیت اجتماعی شهروندان شهر کرمان در وضعیت مطلوبی قرار داشته و رابطه معناداری میان احساس امنیت اجتماعی با متغیرهای فضای فیزیکی شهر، فضای اجتماعی شهر، مشاهده تلویزیون و گوش دادن به رادیو، پایگاه اقتصادی و اجتماعی افراد، سن و جنس وجود دارد.

- موسوی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی با عنوان تحلیل تطبیقی فازی سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی به بررسی تطبیقی رابطه سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی در روستاهای بالای ۱۰۰۰ نفر جمعیت شهرستان میاندوآب پرداخته اند. یافته های تحقیق نشان می دهد که داده های تجربی، ناظر بر رابطه فازی دو مجموعه سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی است.

- خانی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیق "تأثیر مؤلفه سرمایه اجتماعی بر ارتقای توسعه روستایی" به بررسی

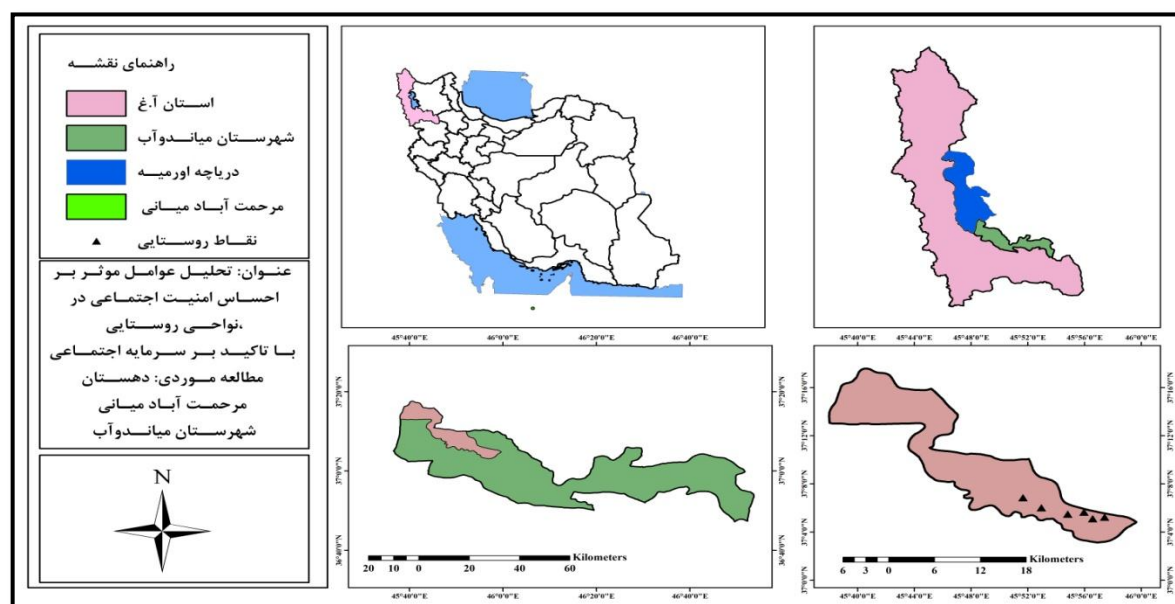
شده است. بنابراین، تحقیق حاضر از نوع کاربردی و به روش توصیفی-تحلیلی می باشد. جامعه آماری تحقیق، شامل خانوارهای روستاهای دهستان مرحمت آباد میانی واقع در شهرستان میاندوآب استان آذربایجان غربی می باشد (تصویر شماره ۱). این دهستان در سرشماری سال ۱۳۹۰، دارای ۱۶۱۶ خانوار و ۷۰۴۰ نفر جمعیت

می باشد (جدول شماره ۱)، طبق فرمول کوکران تعداد نمونه لازم جهت تکمیل پرسشنامه ۲۷۰ خانوار به دست آمد. با توجه به تعداد خانوار هر روستا، تعداد نمونه مشخص، جهت تکمیل پرسشنامه انتخاب خانوارها در سطح هر روستا، به صورت تصادفی ساده انجام تا اصل فرصت برابر به منظور انتخاب خانوارها رعایت شده باشد.

نام روستاها	خانوار	جمعیت	تعداد نمونه
فیروزآباد	۳۵۹	۱۶۴۶	۵۴
کردکندی	۷۱	۳۴۲	۱۱
اسلام آباد	۱۹۶	۸۷۴	۳۴
مرادخانلو	۱۶۵	۶۸۹	۳۰
فسندوز	۶۳۳	۲۷۵۶	۱۰۸
قره قوزلو	۱۹۲	۷۳۳	۳۴
جمع	۱۶۱۶	۷۰۴۰	۲۷۰

ج ۱. ویژگی های جمعیتی و تعداد نمونه روستاهای مورد مطالعه.

منبع: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰.

ت ۱. موقعیت سیاسی محدوده مورد مطالعه.

در ادامه، پرسشنامه‌ای و در قالب ۲۱ معرف مربوط به احساس امنیت اجتماعی و ۲۸ معرف مربوط به سرمایه اجتماعی تدوین شد. (جدول شماره ۲) سطح پایایی پرسشنامه تحقیق با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۱ به دست آمد که بیانگر ضریب اعتماد مناسب می‌باشد. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده به صورت آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و استنباطی (آزمون کندال، آزمون t تک نمونه‌ای، ضریب همبستگی پیرسون) صورت گرفته است.

ابعاد	معرف
شاخص‌های سرمایه اجتماعی	اعتماد اجتماعی میزان اعتماد مردم به یکدیگر، توانایی مردم جهت اداره و مدیریت روستا، میزان اعتماد مردم روستا به افراد غریبه وارد شده به روستا که قصد اقامت دائم دارند، میزان اعتماد مردم به مهاجرین، میزان اعتماد مردم روستا به مسافری (گردشگران)، میزان اعتماد مردم به نهاد «دهیاری»، میزان اعتماد مردم به «شورای اسلامی» و عملکرد آن، میزان اعتماد مردم به «مراکز خدمات روستایی»، میزان اعتماد مردم به شرکت تعاونی روستایی، میزان اعتماد مردم به نهادهای اجتماعی موجود در روستا. (مثل بسیج، هیأت امنای مسجد و...)
	مشارکت اجتماعی مشارکت در امور روستا، مشارکت در پروژه‌های عمرانی، ارتباط با شورای اسلامی، کمک مالی و فکری، مشارکت بدون دریافت دستمزد، مشارکت در تصمیم‌گیری‌های محلی، مشارکت در حفظ و سالم‌سازی محیط روستا
	انسجام اجتماعی درگیری و نزاع بین اهالی، گردهمایی و جلسات در روستا، تغییر ارزش‌های مشترک طی زمان، روابط همسایگان، انجام وظایف اجتماعی، افزایش میزان همدلی میان اهالی روستا
	شبکه‌های اجتماعی همکاری نهادها و سازمان‌ها با مردم، حضور در بازار جهت خرید، تعامل و رفت و آمد با دوستان و همسایگان، حضور در مسابقات ورزشی و کلاس‌های غیر درسی و دینی، ایجاد و گسترش نهادهای محلی جدید، گسترش کمک‌های مالی به خویشاوندان، همکاری نهادها و سازمان‌ها با شورا
احساس امنیت اجتماعی	عدم وجود درگیری و نزاع بین اهالی، اعتماد متقابل میان مردم و مسئولین، عدم تنش‌های نژادی- قومی و گروهی، وجود فرصت‌های تحصیلی و آموزشی یکسان برای عموم مردم، وجود نظام جامع تأمین اجتماعی، مشارکت مردم در انتخابات، نبود نگرانی از سرقت، امنیت کوچه و خیابان، پارک‌ها و اماکن عمومی، رضایت از آلودگی محیطی مثل نحوه دفع زباله، آلودگی آب و هوا و بهداشت، امکان همراه داشتن پول و لوازم قیمتی، شرکت کردن در جلسات سخنرانی فعالان سیاسی، تردد زنان خانواده به تنهایی در محیط روستا، امکان سپردن سرمایه به دیگران، حضور به‌هنگام پلیس در موارد ضروری، امکان تنها فرستادن کودکان به مدرسه، صحبت کردن با افراد غریبه، اعتماد به پلیس، خالی گذاشتن منزل در طول شبانه روز، پذیرش انتقاد از سوی مسئولان، نبود درگیری میان جوانان، نبود اعتیاد در روستا

ج ۲. شاخص‌ها و معرف‌های مربوط به تحقیق.

منبع: یافته‌های تحقیق.

یافته‌های تحقیق

از ۲۷۰ نفر فرد پاسخگو ۹۳.۳ درصد پاسخ دهندگان مرد و ۶.۷ درصد زن بوده اند. میانگین سنی این افراد برابر با ۳۷.۲ سال؛ میانگین تعداد افراد خانوار برابر با ۴.۲ نفر و بیشترین سطح سواد هم مربوط به دوره راهنمایی و دبیرستان با ۲۳ درصد بوده است. با توجه به

اطلاعات شاخص‌های محاسبه شده، گویه‌های هر شاخص سنجیده شد و میانگین نظرات چنین به‌دست آمد: میانگین امنیت اجتماعی ۳.۱۹، میانگین اعتماد اجتماعی ۲.۹۰، میانگین مشارکت ۳.۰۵، میانگین انسجام ۳.۲۹ و میانگین شبکه اجتماعی ۳.۰۱ (جدول شماره ۳).

سرمایه اجتماعی	فراوانی	میانگین	واریانس	انحراف معیار
امنیت اجتماعی	۲۷۰	۳.۱۹	۰/۰۵۰	۰/۲۲۴۶
اعتماد اجتماعی	۲۷۰	۲.۹۰	۰/۲۲۳	۰/۴۷۱۸
مشارکت اجتماعی	۲۷۰	۳.۰۵	۰/۱۲۷	۰/۳۵۶۲
انسجام اجتماعی	۲۷۰	۳.۳۹	۰/۱۳۳	۰/۳۳۷۲
شبکه اجتماعی	۲۷۰	۳.۰۱	۰/۱۱۴	۰/۳۳۷۲
میانگین سرمایه اجتماعی	۲۷۰	۳.۱۰	۰/۰۷۲	۰/۲۶۹۰

ج ۳. بررسی سرمایه و امنیت اجتماعی روستاهای مورد مطالعه از دیدگاه پاسخ دهندگان.

منبع: یافته‌های تحقیق.

جهت بررسی وضعیت احساس امنیت اجتماعی ابتدا به رتبه‌بندی معرف‌های احساس امنیت اجتماعی، استفاده از میانگین عددی و سپس با استفاده از آزمون رتبه‌ای کندال به بررسی معناداری میانگین رتبه‌ای معرف‌های احساس امنیت اجتماعی پرداخته شده است. نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد، از میان ۲۱ مؤلفه مورد بررسی، مؤلفه وجود فرصت‌های تحصیلی و آموزشی یکسان برای عموم مردم با میانگین ۴.۵۳ و مؤلفه مشارکت مردم در انتخابات با میانگین ۴.۳۸ دارای بالاترین میانگین و معرف‌های پائین بودن آلودگی محیطی مثل نحوه دفع زباله، آلودگی آب و هوا، بهداشت با میانگین ۱.۹۰ و معرف امکان سپردن سرمایه به دیگران با میانگین ۲.۶۳ دارای پائین‌ترین میانگین در میان

معرف‌های احساس امنیت اجتماعی می‌باشند. در ادامه تحقیق نتایج رتبه‌بندی معرف‌های احساس امنیت اجتماعی با استفاده از آزمون رتبه‌ای کندال نشان می‌دهد میان میانگین رتبه‌ای معرف‌های احساس امنیت اجتماعی در سطح یک درصد رابطه معناداری وجود دارد، بنابراین می‌توان گفت با افزایش میانگین هر کدام از معرف‌ها، میانگین معرف‌های دیگر هم افزایش می‌یابد (جدول شماره ۴).

جهت بررسی وضعیت احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستاهای مورد مطالعه، از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است. یافته‌های به‌دست آمده از این آزمون نشان می‌دهد احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستاهای مورد مطالعه در وضعیت قابل قبولی قرار دارد.

با توجه به مطلوبیت مورد آزمون (۳) یافته‌های آزمون نشان می‌دهد، آماره t به دست آمده مثبت و تفاوت معناداری آزمون، معنادار می‌باشد.

بنابراین می‌توان گفت احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستاهای مورد مطالعه در وضعیت قابل قبولی قرار دارد (جدول شماره ۵).

میانگین رتبه‌ای کدال	رتبه	میانگین	معرف
۹.۵	۱۲	۲.۸۱	پائین بودن وجود درگیری و نزاع بین اهالی
۹.۶۳	۹	۲.۸۸	اعتماد متقابل میان مردم و مسئولین
۱۰.۸۸	۷	۳.۱۱	پائین بودن تنش‌های نژادی- قومی و گروهی
۱۷.۶۱	۱	۴.۵۳	وجود فرصت‌های تحصیلی و آموزشی یکسان برای عموم مردم
۹.۳۳	۱۰	۲.۸۶	وجود نظام جامع تأمین اجتماعی
۱۶.۷۵	۲	۴.۳۸	مشارکت مردم در انتخابات
۱۳	۵	۳.۵۷	پائین بودن نگرانی از سرقت، امنیت کوچه و خیابان، پارک‌ها و اماکن عمومی
۵.۲۹	۲۰	۱.۹۱	پائین بودن آلودگی محیطی مثل نحوه دفع زباله، آلودگی آب و هوا، بهداشت
۹.۴۳	۱۶	۲.۷۲	امکان همراه داشتن پول و لوازم قیمتی
۸.۸۷	۴	۳.۹۲	شرکت کردن در جلسات سخنرانی فعالان سیاسی
۱۴.۵۶	۱۱	۲.۸۲	تردد زنان خانواده به تنهایی در محیط روستا
۹.۲۷	۱۹	۲.۶۳	امکان سپردن سرمایه به دیگران
۹.۰۹	۳	۴.۳۶	حضور به هنگام پلیس در موارد ضروری
۱۶.۶۸	۱۵	۲.۷۷	امکان فرستادن کودکان به مدرسه
۸.۶	۶	۳.۱۵	صحبت کردن با افراد غریبه
۱۱.۱۲	۱۸	۲.۶۷	اعتماد به پلیس
۸.۸۱	۱۴	۲.۷۹	خالی گذاشتن منزل در طول شبانه‌روز
۹.۱	۱۷	۲.۷۰	میزان اطمینان به مسئولان
۸.۷۶	۱۷	۲.۷۰	میزان اطمینان به پذیرش انتقاد از سوی مسئولان
۸.۸۴	۸	۲.۹۳	پائین بودن درگیری میان جوانان
۹.۳۶	۱۳	۲.۸۰	پائین بودن اعتیاد در روستا
۲۶۵.۳۵۴			Kendall's W
۲۸۵.۴۵			Chi-Square
۰/۰۰۰			معناداری

ج ۴. رتبه‌بندی معرف‌های احساس امنیت اجتماعی. منبع: یافته‌های تحقیق.

مطلوبیت عددی مورد آزمون: ۳						مؤلفه
فاصله اطمینان ۹۵ درصد		تفاوت میانگین	معناداری	درجه آزادی	t	
حد بالا	حد پائین					
۰/۲۳۷۶	۰/۱۶۱۱	۰/۱۹۹۳	۰/۰۰۰	۲۶۹	۱۰.۳۱۰	امنیت

ج ۵. بررسی وضعیت احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستاهای مورد مطالعه. منبع: یافته‌های تحقیق.

در ادامه تحقیق و جهت بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج به دست آمده از ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد رابطه معناداری میان احساس امنیت اجتماعی خانوارهای

روستاهای مورد مطالعه و ابعاد سرمایه اجتماعی وجود دارد. در این میان بیشترین ضریب همبستگی مربوط به بعد شبکه های اجتماعی با ضریب همبستگی ۰/۴۵۵ و کمترین همبستگی مربوط به بعد انسجام اجتماعی با ضریب همبستگی ۰/۱۹۲ می باشد (جدول شماره ۶).

Correlations							
		امنیت	اعتماد	مشارکت	انسجام	شبکه	سرمایه
امنیت	Pearson Correlation	1	.335**	.264**	.192*	.455**	.442**
	Sig. (2-tailed)		.000	.002	.026	.000	.000
	N	270	270	270	270	270	270
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).							
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).							

ج ۶. بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی. منبع: یافته های تحقیق.

نتیجه

احساس امنیت اجتماعی یکی از عناصر بنیادی بعد سیاسی، اجتماعی و اقتصادی نظم اجتماعی جوامع انسانی به حساب می آید و میزان و ضرایب احساس امنیت یا ناامنی، وابسته به سطح برداشت و احساس افراد و مرتبط با تحلیل ها و بررسی های امنیتی است. یکی از عواملی که در احساس امنیت اجتماعی خانوارها نقش اساسی ایفا می کند، سرمایه اجتماعی و ابعاد مختلف آن می باشد. پژوهش حاضر با هدف تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در نواحی روستایی و با تأکید سرمایه اجتماعی صورت گرفته است. نتایج تحقیق نشان می دهد در شاخص های احساس امنیت اجتماعی شاخص های وجود فرصت های تحصیلی و آموزشی یکسان برای عموم مردم و مشارکت مردم در انتخابات دارای بالاترین میانگین احساس امنیت اجتماعی خانوارهای مورد مطالعه می باشد. همچنین نتایج نشان می دهد در شاخص های پائین بودن آلودگی محیطی مثل نحوه دفع زباله، آلودگی آب و هوا، بهداشت و امکان سپردن سرمایه به دیگران در

وضعیت مطلوبی قرار ندارد، یافته های میدانی تحقیق نشان می دهد به دلیل بروز خشکسالی های سال های اخیر و وضعیت وخیم دریاچه ارومیه احساس امنیت خانوارهای روستایی در محدوده مورد مطالعه شدیداً در معرض خطرات مختلفی قرار گرفته است. در ادامه یافته های تحقیق نشان می دهد بیشترین بعد اثرگذار سرمایه اجتماعی بر روی احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستاهای مورد مطالعه، بعد انسجام اجتماعی می باشد.

فهرست منابع

- افشار، زین العابدین، ۱۳۸۵، بررسی امنیت اجتماعی زنان در شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- بیات، بهرام، جامعه شناسی احساس امنیت اجتماعی، ۱۳۸۸، تهران، انتشارات امیرکبیر.
- بحری پور، عباس و همکاران، ۱۳۹۱، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی، فصلنامه پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره ۴، ۵۸-۳۹.

- Cerami, Alfio, 2006, Worlds of Socio-Economic Security in Western Europe: The Need for Bottom-Up Empowerment, A Human Security Report for Eastern/Western Europe.
- COLEMAN, J.(1988), Social capital in the creation of human capital. American Journal of Sociology, No 94, p. 95-120.
- Durlauf, S. N.; FAFCHAMPS M.(2004) Social capital: NBER Working Paper No W10485. Available from Internet: <<http://ssrn.com/abstract=546282>>.
- FAFCHAMPS, M.; MINTEN, B.(2002) Returns to social network capital among traders. Oxford Economic Papers, Vol 54, No 2, p. 173-206.
- Jankauskas, Vidmantas and Janina seputien, (2007), The Relation Between Social Capital, Governance And Economic Performance In Europe, Verslas: Teorija Ir Praktika, pp 131-138.
- KNACK, S.; KEEFER, P.(1997) Does social capital have an economic payoff? A cross-country investigation. Quarterly Journal of Economics, 1997, Vol 112, No 4, p. 1251-1288.
- Narayan, Dt and validation of a social capital inventory. Current Sociology, Vol 49, No 2, p. 59-102.
- Narayan, D; Pritchett, I. (1999), Cents and sociability: household Income and social capital in rural Tanzania. Economic Development and Social Change, 1999, Vol 47, No 4, p. 871-897.
- OORSCHOT, W; (2006), Arts, W; Gelissen, J. Social capital in Europe. Acta Sociologica, Vol 49, No 2, p. 149-167.
- Qurbria, M. G.(2003) The puzzle of social capital. A critical review. Asian Development Review, Vol 20, No 2, p. 19-39.
- PUTNAM, R. D.; LEONARDI, R.;(1993), NANETTI, R. Y. Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy. Princeton University Press: Princeton. 258 p.
- PUTNAM, R. D. (1995), Bowling alone: America's declining social capital. Journal of Democracy, Vol 6, No 1, p. 65-78.
- Sabatini, F. (2006), The empirics of social capital and economic development: A critical perspective. FEEM Working Paper No 15. Available from Internet: <<http://ssrn.com/abstract=879712>>.
- Vrucetic, Srdjan,(2002) traditional versus Societal Security and the Role of securitization, free university of Berlin and York university. Australian center for political research.
- UN,(2012), Social protection: A development priority in the post-2015 UN development agenda The views expressed in this paper are those of the signing agencies and do not necessarily reflect the views of the United Nations.
- Zedner, Lucia .(2009) Security. London: Routledge.
- Weaver, D.& Opperman, M.(2000): Tourism Management, John Wiley and Sons Australia.
- WOOLCOCK, M.; NARAYAN, D. (2000), Social capital: implications for development theory, research and policy. The World Bank Research Observer, Vol 15, No 2, p 225-249.
- Loader, Ian and Neil Walker (2007) Civilizing Security. Cambridge: Cambridge University Press.
- بهیان، بهیان و آمنه فیروزآبادی، ۱۳۹۲، بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهرها، فصلنامه مطالعات جامعه شناختی شهری، سال سوم، شماره ۶، صص ۱۰۳-۱۲۲.
- حسونند، اسماعیل و احسان حسونند، ۱۳۹۰، بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان، فصلنامه نظم و امنیت اجتماعی، شماره ۱۶، صص ۵۷-۷۶.
- خانی، فضیله و همکاران، ۱۳۹۲، تأثیر مؤلفه سرمایه اجتماعی بر ارتقا توسعه روستایی، فصلنامه جغرافیا، سال یازدهم، شماره ۳۸، ۱۵۲-۱۳۳.
- زیاری، کرامت‌اله و همکاران، ۱۳۹۲، تحلیل تطبیقی احساس امنیت در فضاهاى شهری و روستایی، سال چهارم، شماره ۱، صص ۱-۲۲.
- صالحی امیری، رضا، و افسر افشاری نادری، ۱۳۹۰، مبانی نظری و راهبردی مدیریت ارتقا امنیت اجتماعی و فرهنگی در تهران، فصلنامه راهبرد، سال بیستم، شماره ۵۹، صص ۷۹-۴۸.
- موسوی، میرنجف و همکاران، ۱۳۹۲، تحلیل تطبیقی فازی سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی، فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری - منطقه‌ای، سال سوم، شماره ۷، صص ۱-۲۰.
- نوروزی، فیض اله، و سارا فولادی سپهر ۱۳۸۸، بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۲۹-۱۵ ساله شهر تهران و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن، فصلنامه راهبرد، شماره ۵۳، سال هجدهم، صص ۱۵۲-۱۲۹.
- نبوی، عبدالحسین و همکاران، ۱۳۸۹، بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی، فصلنامه جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و یکم، شماره ۴، صص ۹۷-۷۳.
- نویدنیا، منیژه، ۱۳۸۵، گفتمان پیرامون امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال دوم، شماره چهارم و پنج.
- Bilgin, Pinar, (2003), "Individual and Social Dimensions of Security", International Studies Review, Vol.5, Issue2.
- Brauch, Günter, 2005, Stability or Sustainability? Dimensions of Socio-economic Security in a Rain Forest Margin, Research Project on Stability of Rain Forest Margins
- CALLOIS, J. M; (2005),SCHMITT, B. Measuring social capital for local economic development studies: The case of French rural areas. Working Paper Cesaer-Inra, No 2005/2. 17 p.
- Chuang Y.C, Chuang K.Y,(2008), Gender differences in relationships between social capital and individual smoking and drinking behavior in Taiwan, Social science and Medicine, No.67,pp: 1321- 1330.